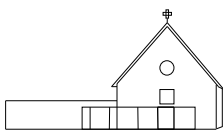

MIKA

INNEHÅLL

Bakgrund	2
Löpande kommentar	5
Sammanfattande teman	12
Mikas bok och NT	12

Husbykyrkan – Lars Mörling 2019

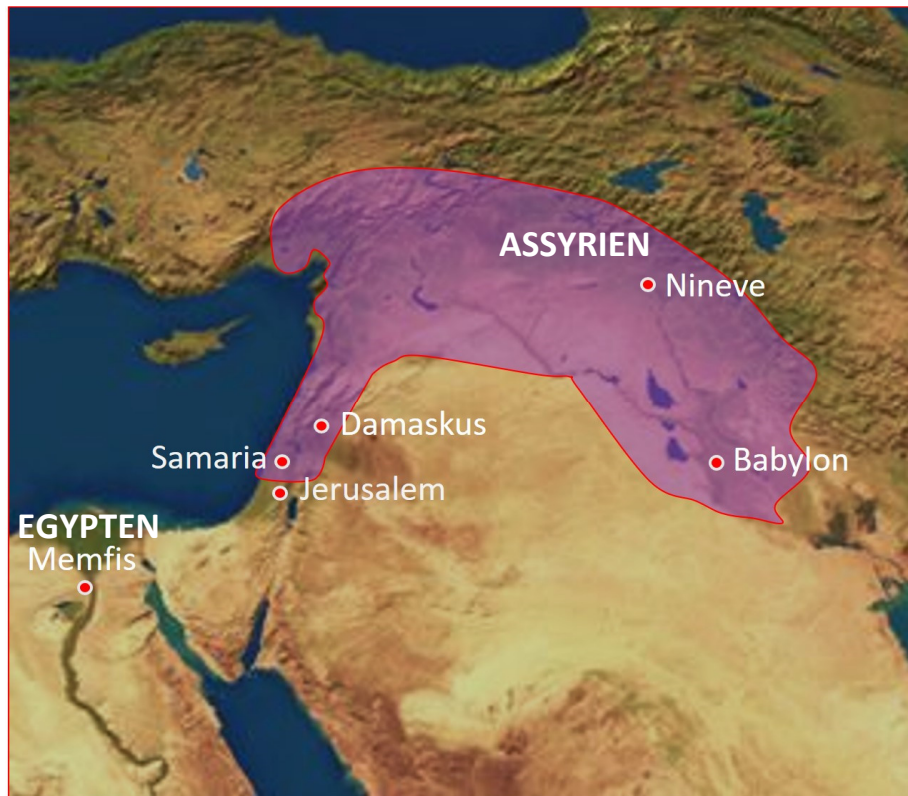
PROFETEN MIKA

(Lars Mörling 2019)

BAKGRUND

Stormakter

Förutom småriken runt Israel så fanns stormakterna Egypten i söder och Assyrien i norr. Assyrien låg från början i norra delen av dagens Irak. Nineve var en viktig stad och låg nära dagens Mosul vid floden Tigris. Det var framförallt Assyrien som började expandera under profeten Mikas tid.

Assyriska rikets expansion 745-701 f.Kr. Damaskus föll 732 f.Kr. och Samaria föll 722 f.Kr. Jerusalem klarade sig trots belägring men flera andra städer i Juda intogs av assyrierna år 701 f.Kr.

Datering

Mika var verksam när Jotam, Ahas och Hiskia var kungar i Juda (1:1). Boken täcker ungefär perioden 740 - 696 f.Kr. Mika var verksam samtidigt som profeterna Jesaja och delvis Hosea.

Författare

Mika kom från Moreshet, sydväst om Jerusalem (1:1, 1:14). Han var framför allt sänd till Juda där han bodde, men även till det norra

Grundstenar i Samaria som ligger närmast berggrunden är från Israels period.

riket, Israel. Mika var erkänd som profet ungefär 100 år efter sin död (Jer 26:16-19).

Det finns avsnitt i Mikas bok och Jesajas bok som är nästan identiska (Mika 4:1-5 och Jesaja 2:2-5). Vem som lånat av vem är inte lätt att säga.

Mottagare

Boken var framförallt riktad till Juda och Jerusalem (det södra riket) men även till Israel och Samaria (det norra riket).

Israel – det norra riket

Det var en stormig tid med flera krig. Israel gick i allians med Aram för att angripa Juda vilket de gjorde c:a 735 f.Kr. Judas kung Ahas, skickade allt guld och silver han hade till kungen i Assyrien för att han skulle angripa Aram och Israel. Det ledde till att Assyrien år 732 f.Kr. intog Aram och huvudstaden Damaskus samt hela norra Israel. Vi kan se att Assyrien intog Israel i två steg (2Kon 15:29, 17:5-6). Denna katastrof var profeterad av Amos och Hosea. Orsaken till Guds dom över Israel var synd och avguderi (Mika 1:5, 2Kon 17:7-18). Även profeten Mika förutsa Samarias fall: *"Därför ska jag göra Samaria till en stenhög på marken, till en plats för vinodling. Jag ska vräka hennes stenar ner i dalen och blotta hennes grundvalar."* (Mika 1:6).

Samaria har återuppbyggts flera gånger. Israels gamla stadsmur är underst.

Idag finns ingen vinodling men väl en olivodling på platsen.

Man kan fortfarande hitta stora huggna stenblock som vältrats ner i dalen.

Mika fick uppleva Samarias fall 722 f.Kr. Folket fördes bort i fångenskap till Assyrien och det norra riket upphörde att existera. Assyrierna förde istället in andra folkgrupper i Israels land. Ur dessa folkgrupper uppstod samarierna (2Kon 17:24-33).

Juda – det södra riket

Det södra riket Juda upplevde en mörk period under kung Ahas regering. Han praktiserade avguderi på flera olika sätt. Han lät till och med göra en kopia av ett avgudaaltare från Damaskus, som han satte upp i templet i Jerusalem, samtidigt som han flyttade undan Herrens altare (2Kon 16:1-16). Under hans tid förlorade Juda flera krig mot småriken runt omkring.

I slutet på 700-talet var Juda ett skattepliktigt lydrike till Assyrien. Kung Hiskia frigjorde Juda från Assyrien, varpå assyrierna invaderade landet år 701 f.Kr. och flera städer i Juda intogs (Mika 1:10-16). Det var i stort sett bara Jerusalem som klarade sig genom ett mirakulöst ingripande från Gud (2Kon 19:32-37).

Kopia av en relief har suttit i Sanheribs palats i Nineve. Den beskriver hur Lakish i Juda förstördes år 701 f.Kr. och hur många judar fördes som fångar till Assyrien.

Det fanns falska profeter i Juda (2:11, 3:5-7, 3:11). Mika var övertygad om att han var Herrens profet, fylld av Herrens Ande (3:8). Mika påpekade att folket levde i synd (7:2-4). Han talade ut mot att de rika och mäktiga roffade åt sig fattigas egendomar och pengar (2:1-2, 2:7-8, 6:10-12). Ledarskapet var värst och ledde förtrycket av de svaga (3:1-3, 3:9-11, 7:3).

Mika profeterade att Jerusalem och templet skulle förstöras: *"Därför ska Sion för er skull plöjas upp till en åker, Jerusalem bli en stenhop och tempelberget en skogbevuxen höjd."* (3:12). Detta uppfylldes när den babyloniska armén förstörde Jerusalem och templet 586 f.Kr. Mika förutsa dessutom att folket skulle föras i fångenskap till Babel och befrias därifrån: *"Vrid dig i födslosmärten likt en födande kvinna, dotter Sion, för nu måste du dra ut ur staden och bo på öppna fältet. Ända till Babel ska du komma. Där ska du befrias, där ska Herren förlossa dig ur dina fienders hand."* (4:10). Detta uppfylldes 539 f.Kr när kung Koresh av Persien lät judarna återvända (Esra 1:1-4).

Under sista delen av Mikas och Jesajas verksamhet fick de vara med om kung Hiskias reform, när han tog itu med avguderiet i landet. Han rev ner avgudaaltarna och högg ner Asherapålarna (2Kon 18:1-8). Han tog bort alla altaren som hans far Ahas hade satt upp i Jerusalem och återställde templet och gudstjänsten där.

Hiskia återupprättade påskfirandet (2Krön 30:1-27). Inbjudan gick ut till hela landet, även israeler från de norra stammarna inbjöds till Jerusalem. I norr var situationen oklar eftersom riket hade fallit. Många israeler levde

i fångenskap i Assyrien. Men några kom ändå från de stammarna för att fira påsk. Efter påskan fortsatte reformarbetet mot avguderiet i landet (2Krön 31:1).

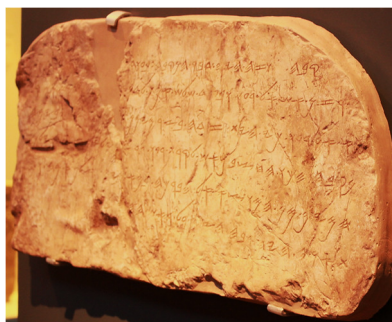
Ett nedrivet altare med fyra horn från Beer-Sheba i södra Juda. På högra mittstenen finns en orm ingraverad. Detta tyder på en synkretistisk tillbedjan av Jahveh när man samtidigt blandade in andra gudar. Troligen var det kung Hiskia som rivit ner detta altare (2Kon 18:4).

Ett altare från Arad i södra Juda. Det är två (!) rökelsealtaren för tillbedjan, ett större och ett mindre. I bakgrunden ses en större ståsten och plats för en mindre ståsten. Ståstenar var representationer för Gud. I Arad hade man tydligen tillbett en höggud och en lägre gud. Detta var sannolikt en synkretistisk tillbedjan av Jahveh och någon annan gud. Detta altare har också varit nedrivet, troligen av kung Hiskia. Altarna från Beer-Sheba och Arad finns idag på Israels museum i Jerusalem.

Hiskia förstärkte Jerusalems murar (2Krön 32:5). Hiskias stenar är de mindre och större stenarna upptill.

En Inskription om Hiskias tunnelbygge som hittats inne i tunneln. Den högs för vattenförsörjningen inför Assyriens invasion 701 f.Kr. (2Kon 20:20)

Hiskias tunnel från Gihonkällan till Siloam-dammen är 533 m lång. Den har vatten i sig och man måste vada fram.

LÖPANDE KOMMENTAR

A. Guds dom över Israel och Juda (1:1-2:11)

Vi behöver påminnas om att Israel och Juda hade en förbundsrelation med sin Gud. De tio budorden och alla lagar reglerade förbundet. Det

fanns löften om välsignelser om folket höll förbundet men också varningar om förbannelser om man bröt förbundet (5Mos 28).

1. Alla folk kallades in som åhörare (1:1-5)

Ordet "hör" återkommer genom boken. Folken kallades in som åhörare (1:2), för nu skulle Gud vittna mot sitt folk. Han sa att han personligen skulle besöka landet för att se situationen. Herren ansåg att det yttersta ansvaret för synden låg hos ledningen i huvudstäderna Samaria och Jerusalem (1:5).

2. Guds dom över Israel och Samaria (1:6-8)

Mika förutsade Samarias fall i detalj. Denna profetia måste ha uttalats några år innan 722 f.Kr när staden gick under. Orsaken var synden och avguderiet (1:7), precis som vi såg i Hoseas bok.

3. Guds dom över Juda och Jerusalem (1:9-16).

Profetian beskrev hur många städer i Juda skulle intas av fienden. Troligen avsågs den invasion som inträffade 701 f.Kr. när Assyriens kung Sanherib, invaderade Juda. En av städerna var Lakish (1:13). Den staden låg söder om Jerusalem och var befäst med höga murar.

Kopia av en relief som har suttit i Sanheribs palats i Nineve. Den beskriver hur Lakish i Juda intogs år 701 f.Kr. Utgrävningar har bekräftat att striden var mycket våldsam (se bild på sid 4).

4. Israels och Judas synd mot sitt eget folk (2:1-11)

Vi vet från Amos bok att överklassen i Israel förtryckte de svaga och roffade åt sig av deras egendom. I Mikas bok får vi klart för oss att detsamma gällde Juda och Jerusalem (3:9-10).

De hade begär till sin nästas egendom och drev de svaga ur sina hus (2:1-2, 2:8-9). Som straff skulle Herren ge löfteslandet åt andra (2:3-5, 2:10). De föraktade Guds profeter som talade ut mot synden (2:6-7), däremot lyssnade de gärna till falska profeter (2:11).

B. Löfte om en framtida räddning (2:12-13).

1. Herren ville församla och hela Israel (2:12)

Guds löften fanns kvar trots att folket övergett förbundet och Guds domar drabbat dem. En dag skulle Gud samla ihop de skingrade och kringsspridda av folket. När vi läser vidare i boken får vi klart för oss att dessa underbara löften var framförallt riktade till "kvarlevan", den troende delen av Israels folk.

2. Herren själv skulle vara kungen i Israel (2:13)

De församlade skulle bilda ett tåg och längst fram skulle Herren gå som en kung. Det är inte svårt att läsa in Messias redan här. Jesus leder sitt folk som sann Gud och kungars kung.

C. Ledarskapet i Juda var skyldigt (3:1-12)

1. Adeln förtryckte de svaga (3:1-4)

Mika använde uttryck som handlade om grym kannibalism och matlagning på hjälplösa människor.

2. Falska profeter var politiskt korrekta (3:5-7)

De falska profeterna beskrevs som giriga och de predikade sådant som ledarskapet ville höra.

3. Mika var övertygad om att han var Herrens profet (3:8)

Som kontrast till de falska profeterna ställde Mika fram sig själv. Han var fylld av Guds Ande, för att tala ut mot ledarskapets synd.

4. Ledarskapet var korrupt och skydde inga medel (3:9-10)

De betraktade det som var rätt som något ont (3:9). De drog sig inte för våldsbrott mot vanliga människor.

5. Girighet var en drivkraft till synd (3:11)

Domarna tog mutor. Falska profeter ville ha pengar, samtidigt som de påstod att Herren var mitt ibland dem. Hans tempel stod ju faktiskt där i Jerusalem.

6. Jerusalem och templet skulle totalförstöras (3:12)

Mika bar fram en profetia mot Jerusalem och påstod att Jerusalem och templet skulle förstöras i grunden:

"Därför ska Sion för er skull plöjas upp till en åker, Jerusalem bli en stenhop och tempelberget en skogbevuxen höjd." (3:12). Denna detaljprofetia mot Jerusalem hänvisades till i Jeremias bok, ungefär 100 år senare (Jer 26:16-19). Själva profetian uppfylldes år 586 f.Kr. när den babyloniska armén förstörde Jerusalem (2Krön 36:17-20). Tydligen var templet totalt nedrivet, eftersom man fick lägga en grund för det nya templet, som påbörjades 536 f.Kr. (Esra 3:6, 3:10).

I utgrävningarna vid södra ingången till templet har man kommit ner till lagren för det första templet, som fanns på Mikas tid.

D. Jerusalems storhet och Messias roll (4:1-5:15)

1. Jerusalem skulle bli centrum för tillbedjan (4:1-5)

Denna text är nästan identisk med Jes 2:2-5. Profeterna Mika och Jesaja var samtida och någon har citerat den andre.

Texten inleddes med *"Det ska ske i den yttersta tiden..."* Denna text är helt central i boken. Trots synden och Guds domar, trots att folket skulle föras bort i fångenskap, så skulle Gud en dag återupprätta Jerusalem och templet. Det Gud skulle göra skulle beröra alla folk. Folken skulle komma till Jerusalem för att tillbe Israels Gud. Gud skulle skapa ett fridsrike på jorden. Vapnen skulle smidas om till nyttoföremål.

2. Gud skulle samla ihop de troende (4:6-8)

Återigen kom uppmuntrande ord till "kvarlevan", de troende i folket. Gud skulle församla de fördrivna och de skadade till Jerusalem och han skulle för evigt vara deras kung. Riket skulle vara enat igen, som på Davids tid.

3. Fångenskap i Babel väntade Juda (4:9-5:1)

Domen skulle ändå verkställas och Juda skulle föras till Babel. I Babel skulle Gud en dag befria folket och föra det tillbaka (4:10). Folken omkring Juda skulle med glädje förgöra staden, men de förstod inte Guds slutgiltiga och förunderliga planer (4:11-5:1).

4. Gud skulle rädda sitt folk genom Messias (5:2-15)

För en kristen är det självklart att läsa in Jesus Kristus i texten.

- Messias skulle födas som en kung i Betlehem (5:2)
Kung David kom från Betlehem (1Sam 16:1-13). Ängeln som talade till herdarna vid Jesus födelse sa: *"I dag har en Frälsare fötts åt er i Davids stad. Han är Messias, Herren."* (Luk 2:11).
- Messias fanns långt innan han föddes (5:2)
Mika sa att han som skulle födas i Betlehem fanns före tiden. Jesus sa om sig själv: *"Jag säger er sanningen: Jag Är, innan Abraham fanns."* (Joh 8:58).
- Det skulle komma en tid av nöd innan han skulle födas (5:3)
Vi vet att det gick ungefär 700 år mellan profetian i Mika och Jesus födelse i Betlehem. Det hann komma mycket nöd.
- Messias skulle vara en god herde för Guds folk (5:4)
Jesus talade om sig själv som den gode herden (Joh 10:11).
- Messias skulle vara stor i hela världen (5:4)
Resultatet av Jesus verk gällde alla folk och fortfarande når evangeliet till nya folkslag (Matt 28:18-20).
- Messias skulle beskydda från fienden (5:5-6)
Att Jesus skulle vara vårt skydd mot våra andliga fiender vet vi, men Mika nämnde deras ärkefiende Assyrien. Det är oklart för mig hur just detta skulle uppfyllas. Möjligen avsågs den mirakulösa räddningen av Jerusalem år 701 f.Kr. (2Kon 19:32-37).
- Den utspridda kvarlevan skulle bli välsignad (5:7-9)
Kvarlevan, de troende judarna skulle bli välsignade. Paulus skrev om "en rest" (kvarleva), som Jesaja nämnt om (Rom 9:27). Paulus påpekade att han själv och alla judekristna på hans tid var en liknande "rest" (Rom 11:5-6). Många av dessa judekristna levde just utspridda bland hednafolken i Romarriket.
- Gud skulle rena sitt folk från avguderi och synd (5:10-14)
Gud räknade upp sådant som varit orsak till hans domar över Israel och Juda och han lovade att allt sådant skulle rensas bort.
- Gud skulle döma världen (5:15)
Alla som inte lyssnat till Herren skulle vara under hans dom.

Betlehems kullar

E. Guds rättegång mot Israel fortsatte (6:1-16)

1. Herrens rättegång mot Israel inför bergen (6:1-6)

I kapitel ett läste vi att folken kallades in som åhörare när Herren uttalade sina domar över Israel och Juda. Här kallades bergen in som åhörare. Det handlade framförallt om viktiga berg där Gud verkat under Moses och Josuas tid. Bergen stod där som orörda minnesmonument sedan den tiden. Det var Sinai berg, där Gud slöt ett förbund med Israel (2Mos 19-20). Det var berget Nebo, där Mose dog (5Mos 34). De var bergen som Bileam stod på när han välsignade Israel (4Mos 22-24). På bergen Gerissim och Ebal fick folket höra de välsignelser eller förbannelser de skulle få, om de höll eller bröt förbundet med Herren (5Mos 28, Jos 8:30-35).

Bergen ligger vid Nablus på Västbanken

2. Herren hade befriat Israel från Egypten (6:3-5a)

Gud undrade vad han gjort för fel eftersom de inte ville vara trogna honom. Gud hade befriat dem från Egypten. Han hade mer eller mindre tvingat Bileam att välsigna Israel, trots att kung Balak av Moab velat att Bileam skulle förbanna Israel (4Mos 22-24).

3. Kom ihåg Guds gärningar mellan Shittim och Gilgal (6:5b)

- Vid Shittim i Moab syndade Israel genom avguderier (4Mos 25:1-9). De tillbad Baal-Peor och i samband med fruktbarskåpsriten hade de sex med tusentals moabitiskor. Guds straff var hårt och 24000 israeliska män dödades.
- Israels folk korsade Jordanfloden (Josua 3)
Att det var vår vet vi av att de firade påsk efter att de korsat Jordan. På våren var det mycket vatten i floden. Gud gjorde ett under som liknade undret när de korsat genom Röda havet. Jordanfloden delades och hela folket korsade torrskodda in i löfteslandet.
- De tolv minnesstenarna (Josua 4)
Efter att de korsat floden, restes ett röse med tolv minnesstenar vid Gilgal. Dessa skulle påminna Israel om hur Gud fört dem ut ur slaveriet i Egypten och ända in i löfteslandet.
- Påskfirande vid Gilgal (Josua 5:2-12)
De män och pojkar som inte var omskurna måste först omskäras och därefter firades påskhögtiden.

Gud ville alltså att de skulle påminnas om *"Herrens rättfärdiga gärningar"* mellan Shittim och Gilgal (Hosea 6:5b).

4. Guds förväntningar på sitt folk (6:6-8)

Gud var inte särskilt intresserad av olika offer i jämförelse med ett gott liv: *"Han har sagt dig, du människa, vad som är gott. Vad begär Herren av dig annat än att du gör det rätta, älskar barmhärtighet och vandrar i ödmjukhet med din Gud?"* (6:8).

5. Synd ledde till straff (6:9-16)

Återigen kom ropet till bergen att höra. Herren riktade sig till en stad och det kan vara Samaria eller Jerusalem. Han räknade upp synder och sa att domen skulle falla och staden skulle läggas i ruiner (6:13). Gud beskrev vad som hände vid en invasion, när fienden tog allt. Staden skulle bli en ödemark (6:16).

F. Herren skulle återupprätta sitt folk (7:1-10)

1. Den hopplösa situationen i Israel (7:1-6)

Det fanns väldigt få som gjorde rätt och som följde Herren. Det var så illa att Gud sa: *"Den bäste bland dem är som ett törnsnår, den ärligaste värre än en törnhäck."* (7:4). Det gick inte att lita på någon, inte ens inom familjen (7:5-6).

2. Kvarlevan höll fast vid Herren (7:7-10)

Mika gjorde sig till språkrör för hela "kvarlevan", den troende delen av folket. Deras liv var en total kontrast till resten av Israel. Mika sa: *"Men jag ska skåda efter Herren, jag ska hoppas på min frälsnings Gud. Min Gud ska höra mig."* (7:7).

Blomma från Shilo

3. Herren skulle återupprätta sitt folk (7:11-13)

En dag skulle Jerusalems murar byggas upp igen. Istället för att Israel fördes iväg som fångar till andra folk, så skulle folken komma till Jerusalem för att tillbe (7:12, 4:2).

4. Mika brast ut i bön och lovsång (7:14-20)

Mika bad att Gud skulle vara som en herde för sitt folk. Man kan se avsnittet i ljust av Messias, han som skulle födas i Betlehem och vara en stor herde (5:2-4).

Mika prisade Gud för att han skulle förlåta alla deras synder och kasta dem i havets djup (7:18-19).

Mika förstod att allt det underbara som Gud skulle göra för sitt *folk "i den yttersta tiden"* (4:1), det vilade på Guds löften till fäderna: *"Du ska visa trofasthet mot Jakob och nåd mot Abraham, så som du med ed har lovat våra fäder i forntidens dagar."* (7:20).

SAMMANFATTANDE TEMAN

Herren talade ut mot synden i Israel och Juda. Båda rikena skulle drabbas av Guds dom. Samaria och Jerusalem skulle förstöras (1:6, 3:12). Det norra riket gick under 722 f.Kr. Juda skulle en dag föras till Babel, men även befrias därifrån (4:10).

Ett centralt budskap i boken var Guds uppmuntran till "kvarlevan", den troende delen av folket. Det gällde även de som befann sig i fångenskap (2:12-13, 4:6-7, 7:7-9). De fick höra att Jerusalem skulle återupprättas, att Herren skulle vara kung för sitt folk. Hednafolken skulle en dag komma till Jerusalem för att söka Herren (4:1-5).

En nyckeltext, som beskrev hur Gud skulle göra allt detta, var texten om Messias födelse i Betlehem. Han som fanns före tiden, skulle vara en stor kung och herde för sitt folk, till jordens ändar (5:2-4).

Orsaken till Guds makalösa handlande i historien vilade i slutändan på Guds löften till Abraham och Jakob. Gud skulle förlåta folket synder och återupprätta sitt folk (7:18-20). Som kristen är det självklart att läsa Mikas bok i ljuset av Jesus Kristus, som föddes i Betlehem. Paulus sa om Jesus: *"Alla Guds löften har i honom fått sitt ja. Därför får de också genom honom sitt Amen."* (2Kor 1:20).

MIKAS BOK OCH NYA TESTAMENTET

1. *"Men du, Betlehem Efrata som är så liten bland Juda tusenden, från dig ska det åt mig komma en som ska härska över Israel. Hans ursprung är före tiden, från evighetens dagar."* (Mika 5:2).

Det kom visa män till Jerusalem från något land i öster. De påstod att de sett en ny stjärna på himlen och de var säkra på att en stor kung hade fötts i Juda. Naturligtvis frågade de efter den nye prinsen hos Kung Herodes i Jerusalem. Men han blev orolig och kallade till sig några skriftlärda för att få reda på var Messias skulle födas. De fick beskedet att Messias skulle födas i Betlehem och Matteus citerade

Mika 5:2. Även Lukas bekräftade att Jesus föddes i Betlehem (Matt 2:6, Luk 2:1-20).

2. *"för sonen föraktar sin far, dottern trotsar sin mor, sonhustrun sin svärmor, och var och en har sin egen familj till fiender."* (Mika 7:6)

I Matteus kapitel tio hänvisade Jesus till den här versen när han undervisade om den förföljelse som lärjungarna skulle möta. Jesus visade att den som följde honom kunde få sin egen familj till fiende. Detta gällde inte bara då. Vi vet att den som lämnat islam för att bli kristen ofta tvingas välja mellan sin familj eller Jesus Kristus.

Blomma från Shilo